

Józef Chałasiński

Zagadnienia Afryki na uniwersytetach amerykańskich

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 16/1, 166-167

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Rocznik redagowany jest wspólnie przez dwóch redaktorów naczelnych, jednego z USA, drugiego z Anglii. Amerykańskim redaktorem jest George Z. F. Bereday, Prof. of Comparative Education, Columbia University, New York; angielskim — Joseph A. Lauwerys, Prof. of Comparative Education in the University of London. Profesor G. Z. F. Bereday urodził się w Polsce i szkołę średnią kończył w Polsce przed wojną.

Poprzedni tom „The Year Book of Education” (1960) miał za temat *Communication Media and the School* (Środki masowego oddziaływania a szkoła). Tom obejmuje różne aspekty społeczno-kulturowe i pedagogiczne telewizji, radia i filmu w różnych krajach. Spoza Europy i Ameryki występują w tomie: India, Japonia, Ghana, Kenia, Nowa Zelandia, Kolumbia. Z Polski pisze prof. B. Suchodolski na temat *Wychowawcza tradycja i masowe środki w Polsce*.

ZAGADNIENIA AFRYKI NA UNIWERSYTETACH AMERYKAŃSKICH

Mobilizacja zainteresowań dla Afryki należy do charakterystycznych znamion pierwszego niespokojnego roku władzy prezydenta J. F. Kennedy'ego. Znajduje ona wyraz zarówno w dziedzinie politycznej i ekonomicznej, jak w zakresie kultury i nauki. W październiku 1961 r. obradowali w Nowym Jorku amerykańscy afrykańści, a nieco później w Bostonie Amerykański Komitet Krajowy UNESCO, który na swej dorocznej konferencji (przy udziale około 3000 osób) omawiał temat: *Stany Zjednoczone i Afryka*. Przy tej okazji uczestnik tej konferencji Ernest Milcen, redaktor wychodzącego w Dakarze tygodnika „L'Afrique Nouvelle” (10 stycznia 1962 r.) przedstawia rozwój ośrodków afrykanistycznych na uniwersytetach amerykańskich. Na tej relacji opieramy się tutaj.

Pionierską osobistością w tym zakresie jest wybitny specjalista w dziedzinie antropologii społecznej Mellville S. Herskovitz, profesor Northwestern University (Chicago), autor wielu prac zarówno o charakterze ogólnosystematycznym i podręcznikowym (*Economic Anthropology*, wyd. 2, 1952; *Man and His Works — The Science of Cultural Anthropology*, wyd. 1, 1948, wyd. 7, 1956, i inne), jak i studiów szczegółowych i monograficznych. Prof. Herskovitz, autor dwutomowego dzieła *Dahomey, An Ancient West African Kingdom* (1938) i innych studiów afrykańskich, jako wybitny znawca Afryki był niedawno jednym z bardzo rzadkich specjalistów amerykańskich w tej dziedzinie. Herskovitz zorganizował w 1948 r. ośrodek studiów afrykanistycznych na Northwestern University przy finansowej pomocy Fundacji Carnegiego. Był to pierwszy afrykanistyczny ośrodek uniwersytecki w Stanach Zjednoczonych; zakres zainteresowań tego ośrodka obejmował antropologię, ekonomię i socjotechnikę. W 1953 r. powstały ośrodki studiów afrykanistycznych na Boston University w Bostonie, Roosevelt University w Chicago, na murzyńskim Howard University w Waszyngtonie, D. C.; w trzy lata później podobne ośrodki powstały na Yale University (New Haven, Conn.), Johns Hopkins University (Baltimore, Md), Duquesne University (Pittsburgh, Pa); w 1960 r. ośrodek studiów afrykańskich powstał na University of California w Los Angeles i wreszcie w 1961 r. na Columbia University w Nowym Jorku. Za przykładem Columbia University poszedł University of Wisconsin (Madison, Wis.). Wymienione tutaj zostały tylko ośrodki poważniejsze, niektóre z nich jakkolwiek zupełnie młode, jak ośrodek na Columbia University lub na University of California w Los Angeles, rozwijają się gwałtownie. Bodźcem do ich rozwoju jest między innymi, jak w przypadku Columbia University, potrzeba przygotowania młodzieży amerykańskiej udającej się do pracy w Afryce w ramach akcji

tw. Peace Corps mającej za cel pomoc Afryce w zakresie siły fachowej. Amerykańskie Fundacje Forda, Rockefellera i inne również zainteresowały się już pomocą dla krajów Afryki. Już obecnie w zakresie afrykańskich badań naukowych Ameryka wysuwa się na czoło. Do rzadkości w Ameryce należą jednak wciąż specjaliści od Afryki francuskiej, jak Emmanuel Wallerstein z Columbia University.

Czytając i notując te informacje o rozwoju afrykanistyki na uniwersytetach amerykańskich, pomyślałem, że wykłady moje na Uniwersytecie Łódzkim w roku akad. 1960/1961 z zakresu socjologicznych zagadnień Afryki, pomyślane jako zapoczątkowanie socjologicznego ośrodka afrykanistycznego na Uniwersytecie Łódzkim, wyprzedziły powstanie takiego ośrodka na nie byle jakim uniwersytecie, jakim jest Columbia University w Nowym Jorku. Jeden rok różnicy wieku tych dwóch afrykanistycznych ośrodków pozwala traktować je jak rówieśników. Ciekawe jak te bliźnięta będą rozwijały się dalej?

Zainteresowanie uniwersytetów amerykańskich wyraża się również w nawiązywaniu ścisłej współpracy z uniwersytetami afrykańskimi. Northwestern University zawiązał taką współpracę z uniwersytetem w Chartumie (Sudan), Michigan State University — z uniwersytetem w Nigerii, Wydział Prawa Yale University — z nowym wydziałem prawa nowego uniwersytetu we Wschodniej Afryce, który obejmuje swoim zasięgiem Kenię, Tanganikę i Ugandę. Uniwersytet Etiopii w Addis Abebie, którego uroczyste otwarcie nastąpiło 19 grudnia 1961 r. powstał przy pomocy grona profesorów z University of Utah, USA. Profesor Harold W. Bentley z tego uniwersytetu został pierwszym rektorem Uniwersytetu Etiopii.

J. Chałasiński

Z OŚRODKÓW NAUKOWYCH I ZAGADNIEŃ AFRYKI

Uniwersytet Ghany wchodzi w nowy okres. Problem afrykanizacji nauczania. *Legon przybiera nowy wygląd (Legon Assumes New Look)* — taki jest tytuł artykułu w „The Ghanaian”, wrzesień 1961. Legon oznacza tu Uniwersytet Ghany (University of Ghana), od miejscowości Legon, w której ma swoją siedzibę w gmachach specjalnie wybudowanych na ten cel. Artykuł informuje o sprawozdaniu z prac komisji, która pod przewodnictwem Kojo Botsio opracowała dotychczasowy dorobek 13 lat istnienia University College (utworzonego w 1948 r.), określając dalszy kierunek tej uczelni przekształcającej się w pełny uniwersytet. Komisja widzi doniosłą rolę tego Uniwersytetu w rozwoju całej Afryki. Sprawa wyzwolenia Uniwersytetu spod pozostałości wpływów okresu kolonialnego wysuwa się na miejsce naczelne. Z tym wiąże się świadoma polityka powiększania afrykańskiej kadry profesorskiej, jak i afrykanizacja programów studiów, w ramach nowoczesnego charakteru całości wiedzy uniwersyteckiej. W artykule zapowiada się utworzenie przy Uniwersytecie Instytutu Studiów Afrykańskich, który miałby być jednym z głównych światowych centrów badań w zakresie kultur afrykańskich.

W rozbudowie nowych dziedzin nauki Uniwersytet korzysta nadal z pomocy naukowej udzielanej przez inne kraje. Od bieżącego roku akademickiego 1961/62 w gronie profesorów tej uczelni znajduje się również wybitny polski ekonomista, dr Jan Drewnowski, profesor Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie. Przewidziany paroletni pobyt prof. dra J. Drewnowskiego na University of Ghana ma posłużyć dla zorganizowania tam poważnego wydziału nauk ekonomicznych.

Ghana nie jest odosobniona w swoich ambicjach afrykańskości. Problem stosunku uniwersytetów afrykańskich do afrykańskich kultur wysunął się na czoło